

Krzysztof PAŁUCHA
Politechnika Śląska
Wydział Organizacji i Zarządzania

WSPÓŁPRACA PRZEDSIĘBIORSTW W PROCESIE BUDOWANIA ICH POTENCJAŁU INNOWACYJNEGO

Streszczenie. W artykule przedstawiono problematykę dotyczącą uwarunkowań współpracy przedsiębiorstw, mającą na celu podniesienie ich potencjału innowacyjnego, jak również poprawę poziomu konkurencyjności. Zwrócono uwagę na zewnętrzne i wewnętrzne (wybrane) uwarunkowania współpracy przedsiębiorstw produkcyjnych oraz jednostek badawczo-rozwojowych. Wskazano na kierunki i formy rozwoju współpracy sfery nauki, badań oraz biznesu, wspierane przez krajowe i regionalne strategie innowacji.

Słowa kluczowe: potencjał innowacyjny przedsiębiorstwa, innowacyjność przedsiębiorstwa, inteligentne specjalizacje, współpraca przedsiębiorstw.

COOPERATION OF ENTERPRISES IN THE BUILDING PROCESS OF THE INNOVATIVE CAPACITY

Summary. In the article issues of conditioning of the cooperation of enterprises being aimed at raising their innovative capacity as well as the improvement in the level of competitiveness were presented. The attention was paid to chosen external and internal conditioning of the cooperation of manufacturing companies and scientifically – developmental individuals. It is pointed at directions and forms of the development of cooperation of the sphere of the science, of research and the business sector supported by domestic and regional innovation strategies.

Keywords: Innovative potential of the enterprise, Innovation of the enterprise, Smart specialization, Collaboration of enterprises.

1. Wprowadzenie

Współczesna gospodarka oraz procesy globalizacji stawiają przed przedsiębiorstwami, regionami czy poszczególnymi krajami potrzebę budowania silnej pozycji konkurencyjnej,

a sprzyjać temu ma sprawnie i szybko wdrażany proces innowacji. Globalizację rozumianą jako umiędzynarodowienie działalności gospodarczej obecnie cechuje m.in. szybki postęp techniczny, szybkie rozprzestrzenianie się innowacji, duża mobilność kapitału oraz spadające koszty transakcyjne współpracy z zagranicą. Proces ten oparty jest na zasadach rynkowych. W działalności przedsiębiorstw rośnie znaczenie wiedzy (Knowledge – Based Economy), własności intelektualnej, nowoczesnych technologii, zwłaszcza informatycznych i informacyjnych (ICT – Information and Communications Technology) [9]. Nowe technologie cechujące współczesne produkty, nowoczesne technologie wytwarzania, nowoczesne rozwiązania w zakresie organizacji produkcji są charakterystyczne w czasach, gdy mamy do czynienia z nasilającą się konkurencją. Przedsiębiorstwa dla zbudowania przewagi konkurencyjnej muszą nadal dysponować odpowiednimi zasobami materialnymi i jak wspomniano powyżej, niematerialnymi, finansowymi czy ludzkimi oraz prowadzić aktywną działalność proinnowacyjną. „Potencjał innowacyjny przedsiębiorstwa stanowi określona konfiguracja materialnych oraz niematerialnych zasobów, niezbędnych do kreowania i skutecznej komercjalizacji innowacji” [4, s. 8]. „Konfigurację tę tworzą nie tylko zasoby będące w posiadaniu czy wyłącznej dyspozycji przedsiębiorstwa, ale również zasoby będące w posiadaniu innych podmiotów oraz instytucji, które mogą być wykorzystywane w kreowaniu i wdrażaniu innowacji” [12, s. 205-206]. Są to działania mające na celu zbudowanie silnej pozycji konkurencyjnej lub utrzymaniu istniejącej. Innowacyjność przedsiębiorstwa nie jest bowiem wynikiem jednorazowych, pojedynczych zjawisk. Świadczy o tym to, że jednym ze sposobów kształtowania potencjału innowacyjnego przedsiębiorstwa, umożliwiającego generowanie i opracowywanie nowych innowacyjnych rozwiązań oraz ich wdrażanie, jest nawiązywanie i poszerzanie przez nie relacji z różnorodnymi uczestnikami rynku. Tym samym mamy do czynienia ze wspólnym kreowaniem nowych rozwiązań, z aktywnym prowadzeniem działalności proinnowacyjnej.

W ostatnim czasie obserwuje się, że wiedza potrzebna do kreowania innowacyjnych rozwiązań pozyskiwana jest ze zróżnicowanych źródeł. Są to zarówno źródła wewnętrzne, jak i zewnętrzne. Tym samym potencjał innowacyjny przedsiębiorstwa tworzony jest samodzielnie, ale także przy aktywnym współdziałaniu otoczenia. Jednocześnie należy podkreślić, że współczesna gospodarka wymaga coraz szybszej wymiany informacji, szybszego jej przepływu na linii otoczenie – przedsiębiorstwo – otoczenie. Rozwijanie takiego podejścia pozwala na podejmowanie szybkich decyzji i szybkie reagowanie na zmiany zachodzące w otoczeniu [5; 14]. Mamy więc możliwość kreowania przez przedsiębiorstwa różnych sieci relacji z podmiotami funkcjonującymi w otoczeniu. Relacje te są często uważane za zasoby o charakterze strategicznym. Zbudowana przez przedsiębiorstwo sieć relacji często ma charakter niepowtarzalny, zasoby dopełniają się, stają się komplementarne z zasobami innych przedsiębiorstw, razem współpracujących. Wzmacnia się tym samym potencjał innowacyjny. Szczególną rolę w tym przypadku odgrywa wiedza.

Współcześnie innowacyjność postrzegana jest bardzo szeroko. Nie odnosi się jedynie, jak już wcześniej wspomniano, do techniki czy technologii ale, również do sfery usług, organizacji, zarządzania i marketingu. Tak postrzegana jest również w metodologii OECD [13]. Zgodnie z podręcznikiem Oslo Manual innowacja techniczna oznacza udoskonalenie właściwości wytwarzanego produktu lub procesu wytwórczego. Określenie „wyrób technicznie nowy” czy wytwarzany według nowoczesnej technologii oznacza, że zmiany o charakterze jedynie estetycznym czy zmiany dotyczące tylko wyglądu produktu nie są uważane za innowacje [8]. Różnie tym samym złożoność realizowanych procesów innowacyjnych, ich interdyscyplinarność oraz kompleksowość. Powoduje to, że pojawia się potrzeba nawiązywania coraz silniejszej i wszechstronniejszej współpracy między różnymi przedsiębiorstwami czy jednostkami organizacyjnymi, takimi jak wyższe uczelnie, ośrodki badawczo-rozwojowe, biura projektowe itp. Do struktur tych w ostatnich latach dołączają różnego typu jednostki wspierające biznes, w tym regionalne. Konstruowana w ten sposób sieć różnorodnych podmiotów sprzyja tworzeniu nowej wiedzy i wykorzystywaniu jej przez różne przedsiębiorstwa. Dąży się do aktywizacji szeroko rozumianej działalności badawczo-rozwojowej, przy jednoczesnym stymulowaniu kreatywności zatrudnionych pracowników oraz kreatywnym rozwiązywaniu przez nich wszelkich problemów (Creative problem-solving). Całość podejmowanych działań koncentruje się na działalności B+R, służącej zmniejszeniu różnic technologicznych między przedsiębiorstwami czy regionami i tworzeniu lepszych warunków do równej konkurencji. Systematyczność tak prowadzonych prac pozwala zwiększyć zasoby wiedzy i pełniej ją wykorzystać do generowania nowych innowacyjnych rozwiązań [1].

Celem artykułu jest próba znalezienia kluczowych uwarunkowań współpracy przedsiębiorstw, głównie przemysłowych, z innymi podmiotami. Podjęta w artykule problematyka kooperacji przedsiębiorstw dotyczy przede wszystkim współdziałania z jednostkami badawczo-rozwojowymi. Badania ankietowe i wywiady zostały przeprowadzone w latach 2013–2015 na niereprezentatywnej próbie 24 zróżnicowanych przedsiębiorstw, funkcjonujących na zróżnicowanych rynkach.

2. Współpraca przedsiębiorstw

Pod pojęciem współpracy rozumie się najczęściej współdziałanie różnych podmiotów uporządkowane przez zawartą umowę. Są to wszelkie formy wspólnych działań ukierunkowanych na powiększenie potencjału innowacyjnego. Ma ona na celu zapewnić współpracującym podmiotom określone korzyści i osiągnięcie wspólnych celów. Wykreowana przez przedsiębiorstwa forma współpracy jest trudna do naśladowania. Generalnie chodzi o szybszy rozwój przez kooperację, tworzenie sieci wspólnych firm,

traktowanie współpracy jako źródła tworzenia innowacji, której przedmiotem są prace badawczo-rozwojowe, a wynikiem nowe rozwiązania – nowe produkty, nowe technologie wytwarzania, nowoczesne metody zarządzania [12; 14]. Główne problemy z tym związane to: zapewnienie korzyści dla wszystkich współpracujących podmiotów, umiejętny podział zadań oraz zdolność do współpracy. Współdziałanie określa się również jako kooperację, czyli współpracę, która polega na tym, że przedsiębiorstwa biorą udział w tym samym procesie produkcyjnym, dopełniają się w procesach zaopatrzenia, produkcji oraz dystrybucji. Funkcjonują razem z innymi podmiotami, pomagają sobie, dzielą doświadczeniem i umiejętnościami. Od wielu lat obserwuje się dynamiczny rozwój współpracy oraz wzrost jej roli w turbulentnym otoczeniu. Szybkie zmiany uwarunkowań wpływających na funkcjonowanie przedsiębiorstw wiążą się z koniecznością relatywnie częstego przeformułowywania strategii przedsiębiorstw.

Współpracę przedsiębiorstw można przedstawić w różnych formach. I tak najprostszą formą jest kooperacja zasadzająca się na współpracy dwóch lub większej liczby przedsiębiorstw, gdzie jeden podmiot realizuje na rzecz drugiego określone zadania produkcyjne. Wynika to z jego specjalizacji, odpowiedniego wyposażenia, doświadczenia, a często także z własnego zaplecza badawczego. Inna forma współpracy wynika z przyjętego środowiska produkcyjnego. Możemy tutaj wyróżnić tzw. produkcję na magazyn, gdzie współpraca ma co najwyżej charakter wspólnych rozwiązań w zakresie dystrybucji gotowych produktów, a ponadto może mieć uporządkowany charakter w przypadku systemu dostaw. W przypadku środowiska produkcyjnego, nazywanego montażem na zamówienie, współpraca dotyczy przede wszystkim procesów wykończenia produktu, co powoduje, że producent musi mieć określone zaplecze projektowe, pozwalające na bieżąco spełniać oczekiwania klienta. Bardziej wymagającym rozwiązaniem dotyczącym współpracy jest produkcja na zamówienie. Podmiot podejmujący się realizacji zamówienia musi mieć odpowiednie zaplecze technologiczne, jak również konstrukcyjne w sytuacji, gdy musi zaprojektować określone rozwiązania wymagane przez odbiorcę. Jeszcze bardziej szeroki zakres współpracy spotykamy w przypadku tzw. konstrukcji na zamówienie. W ramach współpracy podmiot podejmujący się wykonania zlecenia musi dysponować własnym biurem projektowo-konstrukcyjnym lub mieć nawiązaną współpracę z zewnętrznym biurem. W celu wprowadzania do produkcji nowoczesnych produktów szczególne miejsce przyznaje silnej współpracy z jednostkami naukowymi, biurami rozwojowymi czy biurami projektowymi z odpowiednią kadrą pracowników. Ponadto musi dysponować komórką technologiczną, która przygotowuje cały proces technologiczny. W dużej mierze kooperacja odnosi się tutaj do wykonywania poszczególnych elementów składowych gotowego wyrobu. Można mówić o tzw. rozkooperowaniu wyrobu.

W czasach nowych wyzwań stojących przed przedsiębiorstwami oczekuje się od nich zdolności do przeformułowywania celów i zadań oraz doboru odpowiednich koncepcji

i metod zarządzania, właściwych dla szybko zmieniającego się otoczenia i odpowiednich dla istniejących uwarunkowań ich działalności. „Jednym ze sposobów realizacji takich postulatów jest proces kooperencji będący urzeczywistnieniem relacji między konkurentami, w których występują jednocześnie strumienie kooperacji i konkurencji. Kooperencja jest zatem specyficznym i złożonym zjawiskiem w relacjach między przedsiębiorstwami, charakteryzującym się szerokim zbiorem przyjmowanych form, typów i poziomów występowania” [14, s. 7]. Efektywna współpraca przedsiębiorstwa z jednostką naukową jest nie tylko niezbędna w celu wdrażania innowacyjnych rozwiązań, ale także do prowadzenia długookresowych prac. Aby mówić o badaniach, które mają potencjał komercyjny, niezbędne jest odpowiednie finansowanie badań B+R i ich wyników ze strony przedsiębiorstw prywatnych. Kraje uznawane za najbardziej innowacyjne przeznaczają na ten cel ok. 67% nakładów pochodzących z sektora prywatnego, a tylko ok. 33% z sektora publicznego. Struktura nakładów w polskiej gospodarce jest zdecydowanie gorsza. W 2014 roku finansowanie prac badawczo-rozwojowych oscylowało na poziomie ok. 47%. Podobnie niekorzystnie kształtuje się wskaźnik nakładów na działalność badawczo-rozwojową. W krajach Unii Europejskiej średnia nakładów w 2014 roku wyniosła ok. 2% PKB, podczas gdy w Polsce ok. 0,94% PKB. Sytuacja w ostatnim okresie sukcesywnie się poprawia, do czego przyczynia się m.in. większe zaangażowanie przedsiębiorstw w prace B+R oraz wspieranie nowo powstających porozumień naukowo-biznesowych [1].

W ostatnim czasie strategicznym wyzwaniem dla przedsiębiorstw, regionów czy całej krajowej gospodarki staje się innowacyjność, która ma się przekładać na efektywność prowadzonych działań i na wzrost konkurencyjności. Problemem jest odpowiedni dobór oraz stosowanie koncepcji i metod, skutecznie wspierających procesy kreowania i wdrażania innowacji do praktyki [3]. Powinno to sprzyjać poprawie tzw. sumarycznego wskaźnika innowacyjności, który dla polskiej gospodarki wciąż kształtuje się niekorzystnie (300 pkt., przy średniej unijnej ok. 450 pkt.). Poprawy obecnej sytuacji upatruje się w odpowiednim opracowaniu strategii innowacji Regional Innovation Strategy (RIS), a następnie sprawnym jej wdrożeniu. Przyjęto, że na regionalny system innowacji składają się: podsystemy produkcyjno-usługowe, podsystemy naukowo-badawcze, podsystemy instytucjonalne (centra transferu technologii, parki technologiczne, inkubatory przedsiębiorczości itp.), podsystem społeczno-kulturowy. Dla województwa śląskiego druga strategia innowacji obejmuje lata 2013-2020. Aktualnie w RIS szczególne miejsce przypisuje się tzw. inteligentnym specjalizacjom. Mają one umożliwić realizację celów oraz sprzyjać rozwojowi gospodarki opartej na wiedzy. Dla województwa śląskiego są to medycyna, energetyka, technologie informatyczne i komunikacyjne (ICT). Założono, że (dokonując wyboru określonych specjalizacji) należy się kierować połączeniem silnego potencjału gospodarczego regionu z prowadzonymi na nim badaniami. Muszą to więc być inteligentne specjalizacje o dużym potencjale rozwojowym [2]. Traktuje się je jako te, które cechuje duży potencjał naukowo-

badawczy oraz preferencje w ich finansowaniu. Koncepcja ta akceptowana jest przez Unię Europejską, która w tych działaniach dostrzega szansę na rozwój i konkurowanie z gospodarką światową. Ponadto Komisja Europejska w polityce spójności wskazuje na potrzebę ustanowienia innowacji priorytetem dla regionów. Przygotowane więc muszą zostać strategie badawcze i innowacyjne, właściwe dla inteligentnych specjalizacji. Za priorytety strategiczne uznaje się: inteligentny rozwój (gospodarka oparta na wiedzy i wzrost innowacyjności), zrównoważony rozwój (efektywne i racjonalne wykorzystywanie posiadanych zasobów – przyjazne środowisko), rozwój pozwalający wspierać m.in. gospodarkę o wysokim poziomie zatrudnienia (przykładem jest przemysł motoryzacyjny i branża Automotive). Wdrażana koncepcja inteligentnych specjalizacji ma być narzędziem polityki innowacyjnej, umożliwiającej ukształtowanie przyszłej pozycji regionu w gospodarce opartej na wiedzy [15]. Można stwierdzić, że istotę tej koncepcji określają w znacznej mierze tzw. technologie ogólnego zastosowania. Są to technologie charakteryzujące się szerokim zastosowaniem, a jednocześnie komplementarnymi inwestycjami. Zakłada się, że inteligentne specjalizacje będą docelowo sprzyjać procesom rozwoju, uczenia się, a także będą wskazywać dziedziny nauki oraz technologie rozwijane w danym regionie. Od jakości przyjętych programów uzależnione zostało finansowanie inwestycji ze środków unijnych. Za korzystne uznano gałęzie przemysłu oparte na tzw. wysokich technologiach, a często konieczne może być skoncentrowanie się na wąskiej specjalizacji produkcji. W ostatnim czasie Narodowe Centrum Badań i Rozwoju ogłosiło powstanie tzw. Regionalnych Agend Naukowo-Badawczych. W ramach tej inicjatywy konsorcja naukowo-przemysłowe będą mogły ubiegać się o dofinansowanie innowacyjnych projektów. Powołanie tych agend to jeden z instrumentów realizacji Regionalnych Inteligentnych Specjalizacji. Dofinansowane będą projekty, które obejmują badania przemysłowe i eksperymentalne prace rozwojowe. W obecnej chwili wydzielono 26 komplementarnych obszarów badawczych, które zostały opracowane oraz zgłoszone przez marszałków poszczególnych województw.

3. Współpraca w zakresie innowacji – wyniki badań

Problematyka dotycząca współpracy przedsiębiorstw oraz wpływu ich innowacyjności na poziom konkurencyjności była i nadal jest obszarem zainteresowań wielu badaczy [6; 7; 9; 10; 11; 12]. Autor przeprowadził badania oparte na opiniach wybranych respondentów, pracowników różnych przedsiębiorstw produkcyjnych.

W badaniach starano się znaleźć odpowiedzi na pytania dotyczące:

- celów działalności innowacyjnej;
- głównych obszarów wdrożeń innowacji: produktowych, procesowych, marketingowych, z zakresu organizacji i zarządzania;

- źródeł innowacji w przedsiębiorstwie;
- barier w działalności innowacyjnej;
- cech pracowników warunkujących sprawne generowanie innowacji;
- czynników motywujących do prac nad projektami innowacyjnymi;
- motywów współpracy przedsiębiorstw;
- głównych związków kooperacyjnych.

Poniżej przedstawiono odpowiedzi najczęściej udzielane na zadane pytania. Wśród głównych celów współpracy w zakresie działalności innowacyjnej wyróżniono: poprawę jakości produkowanych wyrobów i świadczonych usług, obniżkę kosztów, wprowadzanie do produkcji i na rynek nowych wyrobów, budowanie silnej pozycji konkurencyjnej. Za główne obszary wdrożeń innowacji (w okresie ostatnich 3 lat) przyjęto: innowacje produktowe, procesowe, organizacyjne i marketingowe. Około 60% badanych zwracało uwagę na fakt, że stała współpraca innowacyjna pozwoliła na wykreowanie oraz wdrożenie nowych produktów, które były rezultatem kooperacji zarówno samych przedsiębiorstw, jak i przedsiębiorstw z jednostkami B+R. Zwracano ponadto uwagę na duże znaczenie działań pozwalających modernizować produkowane wyroby. Podobnie jak w przypadku innowacji produktowych, również innowacje procesowe były w około 60% postrzegane jako wynik systematycznej współpracy przedsiębiorstw. Dotyczyło to m.in. współpracy z partnerami rynkowymi. Zwrócono uwagę na fakt, że zarówno współpraca z dostawcami, jak i odbiorcami często prowadzi do wygenerowania nowych technologii, a jednocześnie sprzyja wdrażaniu nowych rozwiązań w zakresie marketingu. W przypadku innowacji dotyczących rozwiązań organizacyjnych respondenci zauważają, że są one w dużej mierze efektem aktywności pracowników przedsiębiorstwa, ich kreatywności. W opinii niektórych pracowników coraz częściej należy zwracać uwagę na innowacje z zakresu logistyki, której rozwiązania są coraz szerzej wprowadzane do praktyki przemysłowej. Potrzeba generowania oraz wdrażania innowacyjnych rozwiązań w zakresie produktów, procesów, marketingu czy organizacji i zarządzania wynika m.in. z wyzwań, które stoją dzisiaj przed przedsiębiorstwami produkcyjnymi. Zarządzanie współczesnymi, elastycznymi systemami produkcyjnymi wymaga dzisiaj umiejętnego posługiwania się różnymi technikami, metodami czy koncepcjami zarządzania.

Za główne źródła innowacyjności w przedsiębiorstwach uznano: wyniki własnych badań, rozwiązania wprowadzone przez wiodące przedsiębiorstwa współpracujące, zakup wyników badań z różnorodnych jednostek naukowo-badawczych, rozwojowych itp. Kolejny problem, który próbowano przeanalizować w ramach badań, dotyczył barier w działalności innowacyjnej. Za główne bariery uznano: niedostateczną ilość środków finansowych, brak dostępu do zewnętrznych instytucji finansowych, brak stymulatorów do podejmowania działalności innowacyjnej, brak wykwalifikowanej, na bieżąco szkolonej kadry, niewielkie zainteresowanie współpracą z innymi firmami w ramach różnych struktur organizacyjnych.

Jako głównych partnerów współpracujących z badanymi przedsiębiorstwami uznano jednostki badawczo-rozwojowe, firmy konsultingowe, wyższe uczelnie. Kolejnym, istotnym problemem, który analizowano w badanych przedsiębiorstwach, były umiejętności pracowników pracujących przy generowaniu i wdrażaniu innowacji. Gospodarka oparta na wiedzy wymaga od pracowników m.in. wiedzy nabytej wraz z doświadczeniem, umiejętności współpracy z pracownikami firm zewnętrznych i pracownikami własnej firmy, umiejętności pracy w grupie oraz współpracy z kadrą zarządzającą, i na te właśnie elementy wskazali badani pracownicy. Dopelnieniem powyższych odpowiedzi było wyszczególnienie czynników motywujących pracowników do prowadzenia i uczestnictwa w projektach o charakterze innowacyjnym. Czynnikiem tymi są przykładowo: korzyści materialne, uznanie środowiska, możliwości podnoszenia wiedzy przez udział w szkoleniach, seminariach itp., istniejący klimat dla innowacji, system ocen pracowników. Wśród głównych efektów wprowadzonych innowacyjnych rozwiązań, a będących efektem współpracy różnych przedsiębiorstw, wyróżniano przede wszystkim: obniżkę kosztów, wzrost dochodów firmy, zwiększanie udziału w rynku, budowanie przewagi konkurencyjnej, poprawę wizerunku firmy.

Podsumowując przeprowadzone badania, należy jeszcze wspomnieć o motywach podejmowanej współpracy różnorodnych przedsiębiorstw i o czynnikach rzutujących na konkurencyjność przedsiębiorstw. Motywami współpracy w odniesieniu do przedsiębiorstw będących dostawcami są m.in.: redukcja kosztów, zwiększenie asortymentu oferowanych na rynku produktów, modernizacja dostarczanych części, modernizacja będącej w posiadaniu przedsiębiorstwa technologii, tłoczenie przez dostawców nowych rozwiązań opartych na wynikach prowadzonych w kooperacji badań i prac rozwojowych. Motywami współpracy odnoszącymi się do odbiorców są natomiast m.in.: konieczność pozyskiwania nowej oraz modernizowania obecnie stosowanej techniki i technologii, skracanie cykli produkcyjnych, poprawa jakości, wdrażanie elastycznych systemów produkcyjnych. Ostatnią grupą motywatorów dotyczących współpracy przedsiębiorstw, w tym przypadku z konkurentami, są: wchodzenie na nowe rynki zbytu, wzrost udziału w rynku, poszerzanie asortymentu, redukcja kosztów itp. Określając czynniki rzutujące na konkurencyjność przedsiębiorstw, badani respondenci wskazali jako główne: nowoczesne produkty wprowadzane na rynek, nowoczesne technologie produkcji realizowane przez elastyczne systemy produkcyjne i nowoczesny, zautomatyzowany park maszynowy, współczesne rozwiązania w zakresie organizacji, wiedzę, kreatywność kadry zarządzającej oraz sposób współpracy z innymi przedsiębiorstwami czy instytucjami naukowymi, badawczymi, rozwojowymi itp. W ramach prowadzonych badań należy jeszcze wspomnieć fakt, że w ramach omawianej tematyki respondenci nie poruszali problematyki dotyczącej polityki regionalnej i jak na tym tle kształtuje się działalność poszczególnych przedsiębiorstw oraz instytucji. Świadczyć to może

o niewielkim jeszcze dostrzeganiu znaczenia Regionalnych Strategii Innowacji i Inteligentnych Specjalizacji oraz korzyści z działania na tym polu.

4. Podsumowanie

Przedstawiona w niniejszym artykule problematyka i badania dotyczą współdziałania przedsiębiorstw oraz ich współpracy w ramach polityki regionalnej. Omówiono wybrane formy współpracy przedsiębiorstw i przedstawiono w skrócie wyniki badań nad innowacjami. Wyniki przeprowadzonych badań pozwalają na sformułowanie następujących wniosków:

- Nauki o zarządzaniu podkreślają konieczność sieciowej współpracy różnorodnych przedsiębiorstw, organizacji czy instytucji z jego otoczeniem. Umożliwia to zaangażowanie w wielostronnych relacjach różnych podmiotów gospodarczych, jednostek organizacyjnych czy jednostek naukowo-badawczych. Sieci współpracy pozwalają wzmocnić pozycje konkurencyjną podmiotów współdziałających w sieci. Jest to m.in. wynikiem samoorganizowania się, sformułowania i przyjęcia własnej strategii oraz samodzielności w zakresie koordynowania prac sieci.
- Współpraca przedsiębiorstw i innych podmiotów gospodarczych, a także jednostek naukowych, badawczych czy rozwojowych oraz ich współdziałanie w zakresie innowacji powinny być rozpatrywane kompleksowo.
- Współpraca przedsiębiorstw w budowaniu ich potencjału innowacyjnego to stosunkowo nowa forma współpracy. Taki sposób działania pozwala na bezpośrednie korzystanie z zewnętrznych zasobów proinnowacyjnych innych podmiotów gospodarczych. Dostęp do tych zasobów wpływa na zróżnicowanie poziomu technicznego przedsiębiorstw, a tym samym na możliwość ich rozwoju.
- Współczesne podejście do podnoszenia konkurencyjności przedsiębiorstw bazuje na podnoszeniu ich innowacyjności, a jednocześnie inteligentne specjalizacje traktowane są jako instrument rozwoju poszczególnych regionów.
- Dążenie Unii Europejskiej oraz poszczególnych krajów członkowskich do wzrostu gospodarczego zmusiło rządy tych krajów, jak i władze regionalne do wytyczenia drogi własnego rozwoju poprzez przyjęcie oraz wdrożenie tzw. inteligentnych specjalizacji.
- Podjęta w artykule tematyka będzie ciągle się rozwijała i będzie wymagała stałych badań oraz wdrażania nowoczesnych rozwiązań organizacyjnych, które pozwolą całym krajowym gospodarkom i regionom oraz przedsiębiorstwom rozwijać się, wzmocnić swój potencjał innowacyjny, a także swoją pozycję konkurencyjną.

Bibliografia

1. Bartusik K.: Rozwój sfery B+R w gospodarce opartej na wiedzy w Polsce – próba oceny, [w:] Borowiecki R., Siuta-Tokarska B., Zarządzanie rozwojem współczesnej organizacji. UE w Krakowie, Fundacja UE w Krakowie, Kraków 2013.
2. Brzóska J.: Rozwój inteligentnych specjalizacji a wdrażanie regionalnej strategii innowacji na przykładzie województwa śląskiego. Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, s. Organizacja i Zarządzanie, z. 70, Wyd. Politechniki Śląskiej, Gliwice 2014.
3. Górczyński M., Pander W., Kuć P.: Tworzenie związków kooperacyjnych między MSP oraz MSP i instytucjami otoczenia biznesu. PARP, Warszawa 2006.
4. Haffer M.: Innowacyjność i potrzeby innowacyjne przedsiębiorstw regionu kujawsko-pomorskiego, Wydawnictwo UMK, Toruń 2004.
5. Kaczmarek B.: Współdziałanie przedsiębiorstw w gospodarce rynkowej. Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2000.
6. Kraśnicka T., Głód W.: Innowacyjność zarządzania przedsiębiorstwem – konceptualizacja, dylematy metodologiczne i propozycje ich rozwiązania, [w:] Brzóska J., Pyka J. (red.): Nowoczesność przemysłu i usług. Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa, Katowice 2013.
7. Kraśnicka T., Głód W., Wronka M.: Pojęcie, determinanty i znaczenie innowacji zarządczych (management innovation) – stan badań nad zjawiskiem. Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, s. Organizacja i Zarządzanie, z. 73, Wyd. Pol. Śląskiej, Gliwice 2014.
8. OSLO MANUAL Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data OECD, Paris 2005.
9. Pałucha K.: Zarządzanie wiedzą w procesach innowacyjnych, [w:] Brzóska J., Pyka J. (red.): Nowoczesność przemysłu i usług w warunkach kryzysu i nowych wyzwań. Wyd. Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa, Katowice 2013.
10. Pałucha K.: Wdrażanie innowacji w obszarze organizacji i zarządzania elementem wpływającym na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw. Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, s. Organizacja i Zarządzanie, z. 78, Wyd. Pol. Śląskiej, Gliwice 2015.
11. Pichlak M.: Uwarunkowania innowacyjności przedsiębiorstw w województwie śląskim – wyniki badań ankietowych. Nowoczesność przemysłu i usług. Współczesne wyzwania i uwarunkowania rozwoju przemysłu i usług. TNOiK, Katowice 2010.
12. Popławski W., Sudolska A., Zastempowski M.: Współpraca przedsiębiorstw w Polsce w procesie budowania potencjału innowacyjnego. Dom Organizatora, Toruń 2008.
13. Poradnik OSLO: Zasady gromadzenia i interpretacji danych dotyczących innowacji. OECD/Wspólnoty Europejskiej 2005, PARP, Warszawa 2008.
14. Poznańska K.: Współpraca przedsiębiorstw w warunkach globalizacji, [w:] Borowiecki R., Rojek T. (red.): Kooperacja przedsiębiorstw w gospodarce rynkowej. UE w Krakowie, Fundacja UE w Krakowie, Kraków 2013.

15. Wyrwa D.: Inteligentne specjalizacje jako instrument rozwoju polskich regionów – szanse i zagrożenia, [w:] J. Brzóska i J. Pyka, Nowoczesność przemysłu i usług. TNOiK, Katowice 2013.

Abstract

The purpose of the article is presentation of taken action at areas of researches, of scope of conducting research works and developmental and of functioning's of business enterprises being aimed at an improvement in the competitive position. They pointed out to the need of entering agreements into scientifically – business and implementing conclusions of conducted papers on innovative character. Cooperation of enterprises among others production and of research and development units and scientific is supposed to enable to have a greater innovative capacity at its disposal and to let on better using it at implementing findings for the practice. It is particularly essential in the economy based on the knowledge and in conditions as well as the rapid progress of the technical and jumping high technology development.